

ENHET
Enheten för Velfärd, Utbildning och
Arbetsmarknadspolitik

HANDLÄGGARE
Kjell Rautio

DATUM
2020-06-01

ERT DATUM
2020-06-04

DIARIENUMMER
20200189

ER REFERENS
S2020/04874/SF

Socialdepartementet
103 33 STOCKHOLM

LOs remissyttrande om Tillfälliga bestämmelser om förebyggande sjukpenning med anledning av sjukdomen covid-19

LOs synpunkter i kort sammanfattning

Det har ända sedan covid-19 av Socialstyrelsen klassades som en allmänfarlig sjukdom funnits ett behov av att särskilt skydda dem som har en förhöjd risk att bli svårt sjuka om de smittas. LO har i tidigare remissyttranden och i samhällsdebatten krävt ett utökat försäkringsskydd för de så kallade riskgrupperna. Att regeringen nu äntligen hör sammar detta krav är positivt. LOs synpunkter kan, mot denna bakgrund, kort sammanfattas:

- LO ser det förslag som presenteras i promemorian, rörande tillfälliga bestämmelser om förebyggande sjukpenning med anledning av sjukdomen covid-19, som ett steg i rätt riktning och tillstyrker därför förslaget.
- LO anser dock att det finns anledning att fortsatt överväga att utvidga den krets som kan beviljas förebyggande sjukpenning med anledning av covid-19, exempelvis att inkludera gruppen anhöriga till personer som tillhör någon av riskgrupperna och gravida.
- LO anser att lagstiftaren tydligt i författningskommentaren rörande förebyggande sjukpenning med anledning av covid-19 bör markera att Försäkringskassan, om det inte föreligger ett uppenbart brottsligt uppsåt bakom en ansökan och på grund av nu rådande extraordinära smittskyddsläge, ska undvika att av den försäkrade kräva återbetalning av redan utbetald och beviljad ersättning.
- LO anser att regeringen omgående bör införa ett system med mer kännbara sanktioner och effektiva kontroller riktade mot de arbetsgivare som, trots att de har möjlighet, underlåter att anpassa arbetsplatserna för att skydda de anställda från att smittas av covid-19.
- LO anser att det finns anledning att fortsatt överväga om inte ersättningen, rörande förebyggande sjukpenning med anledning av

POSTADRESS 105 53 Stockholm
BESÖKSADRESS Barnhusgatan 18
TELEFON 08-796 25 00 TELEFAX 08-24 52 28
E-POST mailbox@lo.se HEMSIDA WWW.LO.SE
ORGANISATIONSNUMMER 802001-9769
BANKGIRO 368-4834 PLUSGIRO 8 50-8

Landsorganisationen i Sverige

covid-19, ska grundas på den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) där sådan kan fastställas och i de fall där detta inte är möjligt kan ersättningen utgå i enlighet med de nivåer som föreslås i promemorian (dvs en dagpenning på 804, 603, 402 och 201 kr/dag).

- LO är medveten om att den föreslagna ersättningsformen är tillfällig och endast ska gälla under den period när covid-19 sprids i samhället. LO anser dock att de tidsgränser och begränsningar som föreslås i promemorian är allt för snäva och strama. LO anser att de försäkrade bör kunna få ersättning för en längre tid än 90 dagar och att det föreslagna regelverket ska kopplas till Folkhälsomyndighetens femgradiga skala rörande risknivåer. Så länge Folkhälsomyndigheten bedömer att risknivån är mycket hög (nivå 5) eller hög (nivå 4) bör regelverket gälla.

LOs överväganden och mer detaljerade synpunkter

Inledningsvis förtjänar det att framhållas att det framför allt är anställda i kvinnodominerade LO-yrken som är i störst behov av ett utökat försäkringsskydd för riskgrupper som riskerar att bli allvarligt sjuka om de smittas av covid-19. Anställda i LO-yrken kan i minst utsträckning arbeta hemifrån och är mest trångbodda. Arbetsplatserna för de lågavlönade grupper som har så kallade människonära yrken - inom exempelvis vården, omsorgen, transportsektorn och den privata tjänstesektorn - är också svårast att anpassa så att smittspridning undviks.

Frågan om att bättre skydda de så kallade riskgrupperna har således en tydlig jämställdhets- och jämlikhetsdimension. Detta är också ett av skälen till att LO i tidigare remissvar och i samhällsdebatten pekat på behovet av ett bättre ekonomiskt skyddsnät för dem som tillhör riskgrupperna. Lyckas vi inte skydda dessa riskgrupper skadas tilltron till välfärdsstaten och demokratin.

De sjukdomstillstånd som coronaviruset (covid-19) kan leda till är i många avseenden fortfarande okända. Likaså är graden av smittsamhet och vilka konsekvenser och följsjukdomar som kan drabba dem som insjuknar långt ifrån klarlagda. På grund av dessa osäkerhetsfaktorer anser LO att det finns anledning att tillämpa en försiktighetsprincip när det gäller smittskyddet.

Utifrån en sådan försiktighetsprincip är det rimligt att överväga om inte även anhöriga till personer som tillhör någon av de definierade riskgrupperna, givetvis med medicinska underlag som grund för besluten, bör omfattas av den krets som kan beviljas förebyggande sjukpenning med anledning av sjukdomen covid-19. Detsamma gäller för gruppen gravida, där kunskapsläget är osäkert och en nationell forskargrupp nyligen inlett arbetet med en studie för att öka kunskapen om hur covid-19 påverkar den

gravida kvinnans och barnets hälsa och fostrets utveckling.¹ Motivet till att i detta sammanhang tillämpa en försiktighetsprincip är inte enbart att undvika mänskligt lidande och skydda enskilda smittade och deras anhöriga, utan också att undvika den belastning på sjukvårdssystemet som följer av att svårt sjuka i covid-19 kräver intensivvård.

Även när det gäller eventuella återkrav på beviljad ersättning anser LO att en försiktighetsprincip bör tillämpas. I nu rådande extraordinära läge är det ofta svåra avvägningar, som kan påverka individens integritet och rättssäkerhet, som måste göras av såväl enskilda som Försäkringskassan. Skulle den enskilde, utifrån dessa oklara och svårbedömda grunder, riskera att drabbas av höga retroaktiva återbetalningskrav efter att ersättning beviljats finns en uppenbar risk att den enskilde drar sig för att ansöka om ersättning från Försäkringskassan.

Den föreslagna ersättningsformen får givetvis inte leda till att arbetsgivare lättare kan smita ifrån sitt ansvar att anpassa arbetsplatsen utifrån arbetsmiljölagens krav och Folkhälsomyndighetens rekommendationer rörande smittskydd. I de fall där arbetsplatsen går att anpassa men arbetsgivare underlåtit att göra detta ska det naturligtvis inte vara den anställde, utan istället arbetsgivaren, som ska drabbas av kännbara sanktioner/återkrav. I detta avseende har det nu föreslagna ersättningssystemet grundläggande brister. Här behövs därför en ordentlig översyn för att ta fram kännbara sanktioner och tydliga regler riktade mot de arbetsgivare som - trots att de har möjlighet - underlåter att anpassa arbetsplatsen och skydda personalen från att smittas av covid-19. Detta gäller i synnerhet skyddet för dem som tillhör någon av riskgrupperna.

Historiskt har den svenska välfärdsmodellen, som bygger på att sociala ersättningar betalas ut i enlighet med den så kallade inkomstbortfallsprincipen, skapat stor tilltro till i allmänhet välfärdsstaten och socialförsäkringarna i synnerhet. Denna breda legitimitet har gjort att arbetarrörelsen fått stöd att bygga ut trygghetssystemen så att de blivit relativt omfattande och finmaskiga. Detta har historiskt och sammantaget gynnat jämlikheten och hållit ihop samhället (omfördelningsparadoxen). Att frångå denna princip och införa ett system som istället för att bygga på inkomstbortfallsprincipen utgår ifrån grundtrygghetsprincipen och enhetliga ersättningar har därför uppenbara risker inte minst för välfärdsstatens legitimitet.

Med respekt för att vi just nu befinner oss i ett extraordinärt läge och ett system som är enkelt för ansvarig myndighet att hantera snabbt behöver komma på plats vill LO ändå lyfta fram denna aspekt. LO vill markera

---

¹ Se *COPE-covid-19 in Pregnancy and Early Childhood*, som leds av ordföranden Verena Senpiel vid Sahlrenska akademien.

betydelsen av att så långt det är möjligt hålla fast vid inkomstbortfallsprincipen och inte urgröpa den standardtrygghetsmodell som är en grundbult i vår välfärdsmodell. Detta är bakgrunden till att LO anser att lagstiftaren bör överväga om inte ersättningen, rörande förbyggande sjukpenning med anledning av covid-19, bör grundas på den sjukpenninggrundande inkomsten (SGI) där sådan kan fastställas och i de fall där detta inte är möjligt kan ersättningen utgå i enlighet med de nivåer som föreslås i promemorian (dvs en dagpenning på 804, 603, 402 och 201 kr/dag).

LO konstaterar också att det system som föreslås i promemorian är omgivet av en rad spärrar och begränsningsregler, uppenbarligen i syfte att inskräpa att detta är tillfälligt regelverk som enkelt kan avskaffas när den mest akuta fasen av covid-19 passerat. Det handlar exempelvis om att regelverket enbart gäller från 1 juli till utgången av september 2020, dvs strax efter att de flesta avslutat sin sommarsemester i år. LO finner inga hållbara motiv i den aktuella promemorian till dessa snäva tidsgränser och anser att det är mer rimligt att det föreslagna regelverket kopplas till Folkhälsomyndighetens femgradiga skala rörande risknivåer.² Så länge Folkhälsomyndigheten bedömer att risknivån är mycket hög (nivå 5) eller hög (nivå 4) bör regelverket gälla.

Förmodligen motiveras dessa snäva spärregler och begränsningar av att regeringen är rädd för att försäkrade ska överutnyttja systemet och att de kommer att innebära stora statsfinansiella utgifter. LO anser att denna risk inte bör överdrivas och att de spärregler och begränsningar som föreslås i dessa avseenden är allt för snäva och därmed riskerar bli kontraproduktiva och skapa osäkerhet och otrygghet för dem som behöver detta skyddsnät allra mest. Det finns därför välgrundade skäl att ompröva och förlänga den tid som det aktuella ersättningssystemet kan verka.

Som framkommit av ovanstående överväganden anser LO att det finns anledning att förstärka och förbättra och förtydliga det system, rörande förebyggande sjukpenning för den som tillhör de så kallade riskgrupperna, som föreslås i den aktuella promemorian. LO vill dock inskräpa att det är viktigt att läget just nu är akut och att det är viktigt att ett ekonomiskt skyddsnät för att skydda de så kallade riskgrupperna så snart som möjligt kommer på plats. Därför är det viktigt att framhålla att de justeringar LO föreslår inte ytterligare får försena genomförandet.

Detta skyddsnät borde ha varit på plats för länge sedan. LO välkomnar att regeringen äntligen presenterat ett förslag för att skydda de grupper som

---

² Beslut avseende risknivåer publiceras på Folkhälsomyndighetens hemsida: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/riskbedomning/>

löper störst risk att, till följd av att covid-19, få en allvarlig sjukdom eller dö i förtid. Det är dem som arbetar i LO-yrken som är mest trångbodda, saknar möjlighet att arbeta hemifrån eller skydda sig i sina arbeten som därmed också är mest utsatta för pandemin. Det finns därför, som framhållits ovan, starka jämställdhets- och jämlikhets-skäl att gå från ord till handling i denna fråga och så snart som möjligt få ett väl fungerande skyddsnet på plats.

Med vänlig hälsning
Landsorganisationen i Sverige

Karl-Petter Thorwaldsson

Kjell Rautio
Handläggare